

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Bestuurskunde in historische panden: 1498 - 1988

Raadschelders, J.

Citation

Raadschelders, J. (1988). Bestuurskunde in historische panden: 1498 - 1988. *Bestuurskundige Berichten*, 3(1), 24-25. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233107>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233107>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

BESTUURSKUNDE IN HISTORISCHE PANDEN : 1498 - 1988

Door Jos Raadschelders

De studierichting Bestuurskunde is gehuisvest op twee plaatsen. Het hoofdadres kent iedereen: Rapenburg 59 op de hoek van de Doelensteeg. De tweede huisvesting is wellicht niet bij iedereen bekend: een vleugel op de eerste verdieping van het Kamerlingh Onnes Laboratorium (KOL) aan de Nieuwsteeg. Beide panden hebben een rijke historie en deze bijdrage wil opvallende gebeurtenissen en personen (verbonden met RAP en KOL) voor het voetlicht halen.

Rapenburg 59 is het oudste van de twee panden. Reeds in de middeleeuwen is deze plek bewoond. De vroegst bekende eigenaar is Willem Bosschuyzen, een ridder, die mogelijk dezelfde is als Willem Willenszn. Bosschuyzen, kastelein (=schout) van Woerden en baljuw en dijkgraaf van Rijnland. In 1517 verkoopt hij het pand aan Phillips van der Laan. Deze op zijn beurt verkoopt het vóór 1544 aan Jacob Florenzn. van Montfoort, steenbakker. Van Montfoort moet in goede welstand hebben kunnen leven. Niet alleen is het Rapenburg dan al een veel bezocht adres, met navolgende kooprijzen, maar ook bestelt hij bij Lucas van Leyden een schilderij: 'De genesing van de blinde van Jericho'. Alleen rijken konden zich dit veroorloven.

In 1564 behoort het huistot de nalatenschap van de zoon, Dirck Jacobszn., eveneens steenbakker. Dirck Jacobszn. behoort tot de regentenstand. Hij is namelijk lid van de vroedschap (1575-1580). Belangrijker is echter dat Willem van Oranje, tijdens zijn bezoek aan Leiden in 1574 bij hem logeerde. Willem van Oranje benoemt hem tot burgemeester en geeft Leiden de universiteit die een jaar later officieel ge-

opend wordt. Dit is niet de enige keer dat een Oranje in het pand verblijft. In 1613 is prins Maurits er de gast van eigenaar Francois Boudewijn van Berlicom.

Eind 15e eeuw blijken de tegenwoordige nummers 59-63 één pand. In 1622 wordt één deel afzonderlijk verkocht, nr. 63. Een jaar later wordt het overblijvende deel gesplitst en ontstaan de panden 59 en 61.

In de eerste helft van de 17e eeuw wisselen de woningen regelmatig van eigenaar. Tussen 1656-1673 wordt nr. 59 verhuurd. Onder de huurders treffen we illustere namen aan: mr. Frederick Pauw, secretaris van de Rekenkamer der Domeinen; Johannes Heydanus, schepen van Rotterdam; en prof. Joh. Valckenier, theoloog. Na 1673 heeft nr. 59 weer vaste hoofdbewoners, waaronder twee burgemeesters en (in de Franse tijd) een lid van de municipale raad (=gemeenteraad). In de vroege 19^e eeuw is het pand eigendom van Agatha Louise van Dam, die het onder andere verhuurt aan prof. Joh. van Voorst, theoloog en bibliothecaris van de universiteit (1820-1833). De erfgename, Mina van Dam, huwt in 1835 Rudolf Carel baron d'Ablaing van Giessenburg, onder andere Hoogheemraad van Schiedam. Tot 1844 wonen zij aan het Rapenburg. Daarna wordt het weer verhuurd; de familie houdt het eigendom tot 1911. De laatste bewoner, de arts Joh. Bruins Slot, verkoopt het in 1948 aan de Staat. Sindsdien zijn er de universitaire instellingen in gevestigd, achtereenvolgens: het Sociologisch Instituut, het Theologisch Instituut, het Bureau Studentenpsychologen en, sinds sept. 1984, de Interfacultaire Vakgroep Bestuurskunde. Aardig is nog te vermelden

dat in de kamer waar nu Studentenzaken zit (mw. Gevers, mw. Van de Velde, dhr. Waalkens), de serrekamer, ook een Oranje heeft gezeten. Het is namelijk de werkkamer geweest van prinses Beatrix, die in het kader van de vrije studierichting Rechten in 1959 een programma Sociologie heeft gevolgd. Wie de 17^e eeuwse trap oploopt naar de eerste verdieping moet eens denken aan het bonte gezelschap dat daar zijn/haar voetstappen heeft liggen: wetenschappers, bestuurders, militairen, artsen, predikanten, boekhandelaren, steenbakkers en royalty.

Wij zouden het KOL haast vergeten en dat zou kwalijk zijn. Want in tegenstelling tot Rapenburg 59 geniet het KOL wereldfaam.

Het laboratorium is gebouwd op een deel van het terrein dat door de bekende ontploffing van het kruitschip in 1807 werd verwoest. Onder het KOL kan men nog steeds gewelven van vroegere gebouwen aantreffen. In de Tweede Wereldoorlog boden zij schuilplaats aan tal van onderduikers. De bouw van het natuurkundig lab onderstreepte de hoogten die het natuurwetenschappelijk onderzoek in Leiden tussen 1880 en 1930 had bereikt. Het gebouw is later vernoemd naar Heike Kamerlingh Onnes, die met zijn onderzoek naar lage tem-

peraturen wereldberoemd werd. In 1908 slaagt hij er in helium vloeibaar te maken. De installatie die hij zélf hiervoor heeft gebouwd, staat nog steeds in een ruimte op het KOL. Voorts ontdekt hij in 1911 de supergeleidende toestand van metalen. Nog steeds wordt in Leiden het lage temperatuuronderzoek, in relatie tot supergeleiding voortgezet. Lees de krant en weet hoe actueel dit is. Kamerlingh Onnes krijgt in 1913 de Nobelprijs. Genoemd moet ook worden Hendrik A. Lorentz, eveneens natuurkundige en Nobelprijswinnaar (1903). Zijn onderzoek in de electrodynamic is de grondslag geweest voor de door Albert Einstein ontworpen relativiteitstheorie. En dan is er nog Paul Ehrenfest, hoogleraar natuurkunde, die tal van buitenlandse collega's naar Leiden haalde. Wie de oudbouw van het KOL inloopt bedenke dat deze 3 Nederlandse natuurkundigen grote aantrekkingskracht uitoefenden: Einstein heeft in Leiden college gegeven, Madame Curie (radium) is hier geweest, evenals Niels Bohr (atoomtheorie, quantummechanica).

De geschiedenis van het RAP is vooral aardig omdat er zoveel bestuurders hebben gewoond. De geschiedenis van het KOL is vooral imposant.

Jazzcafé *the Duke*
Oude Singel 2
Leiden 071 - 121972

Elke dag live jazz

Impresariaat - Bemiddeling voor orkesten.